

PRAVOSUDNI SISTEM U SJEDINJENIM AMERIČKIM DRŽAVAMA:

kratak opis

Federalni pravosudni centar

Istorijat

Ustav Sjedinjenih Američkih Država određuje federalni sistem vlasti. Ustavom je određena nadležnost federalne (nacionalne) vlade. Sva vlast koja nije dodeljena federalnoj vladi ostaje u nadležnosti saveznih država. Svaka od pedeset država ima svoj vlastiti ustav, strukturu vlade, pravne propise i pravosuđe.

Ustavom Sjedinjenih Američkih Država uređen je i pravosudni ogranak federalne vlade i određena nadležnost federalnih sudova. Federalni sudovi imaju ekskluzivnu pravnu nadležnost samo nad određenim vrstama predmeta, kao što su predmeti u vezi federalnih zakona, kontroverznih situacija između saveznih država i predmeti vezani za vlade stranih država. U određenim drugim područjima, federalni sudovi dele zakonodavnu vlast sa državnim sudovima. Na primer, i federalni i državni sudovi mogu donositi odluke u vezi predmeta u kojima stranke žive u različitim saveznim državama. Državni sudovi imaju ekskluzivnu pravnu nadležnost nad većinom predmeta.

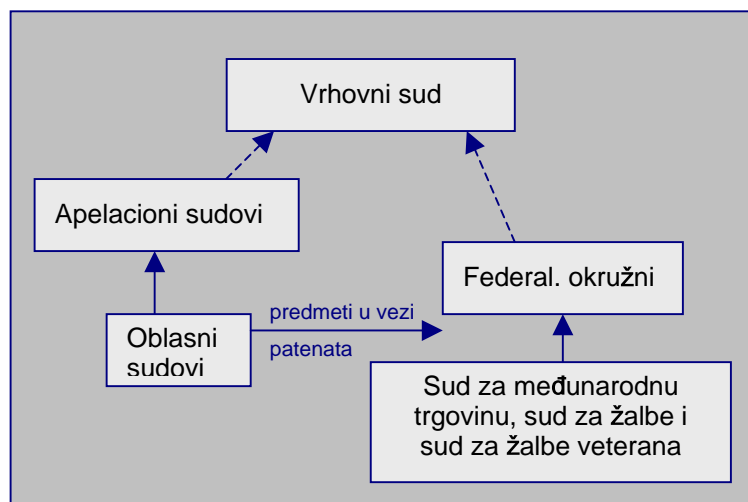
Stranke imaju pravo da im sudi porota u bilo kojem krivičnom postupku i većini građanskih parnica. Porota se obično sastoji od dvanaestočlanog veća građana koji rešavaju dokaze i primenjuju zakon koji im je predstavio sudija. Porota odlučuje o predmetu na osnovu činjenica iz dokaza koji su joj predstavljeni u toku suđenja. Međutim, većina pravnih sporova u Sjedinjenim Američkim Državama bude rešena pre nego što

predmet dođe pred porotu i to na osnovu pravnih predloga ili pogodbi, a ne na samom suđenju.

Organizacija federalnog pravosudnog sistema

Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država je uređen ustavom Sjedinjenih Američkih Država koji Kongresu daje ovlašćenje da postavi niže federalne sudove. Kongres postavlja federalne sudove na dva nivoa niža od Vrhovnog suda: prvostepene oblasne sudove Sjedinjenih Američkih Država i drugostepene (apelacione) okružne sudove Sjedinjenih Američkih Država.

Prvostepeni oblasni sudovi Sjedinjenih Američkih Država su osnovni sudovi u federalnom sudskom sistemu. Širom Amerike se nalaze 94 ovakva oblasna suda. U svakoj saveznoj državi se nalazi najmanje po jedan prvostepeni oblasni sud. Sudije prvostepenog okružnog suda rešavaju predmete pojedinačno. Pored sudija koji rade na

prvostepenim oblasnim sudovima postoje i sudije za stečajni postupak (koji rešavaju samo stečajne parnice), kao i pomoćne sudije (koji vrše mnoge sudske dužnosti u opštoj nadležnosti sudija prvostepenog oblasnog suda) koji se nalaze u okviru prvostepenih oblasnih sudova. Na sledećem nivou se nalaze

drugostepeni ili apelacioni okružni sudovi Sjedinjenih Američkih Država. U različitim delovima zemlje postoji 12 ovakvih regionalnih drugostepenih sudova. Paneli koji se sastoje od tri sudije rešavaju žalbe na odluke prvostepenih oblasnih sudova. Ukoliko želi ,stranka u predmetu ima pravo da podnese žalbu drugostepenom okružnom sudu (država jedino nema pravo podneti žalbu na presudu donesenu u krivičnom postupku ako ista glasi "nije kriv ili kriva.") Na ovim drugostepenim regionalnim, okružnim sudovima

takođe se rešavaju žalbe na odluke federalnih administrativnih agencija. Na jednom neregionalnom okružnom sudu (Federalnom okružnom sudu) rešavaju se žalbe u vezi specijalizovanih postupaka iz zakona o patentima i žalbe protiv federalnih organa vlasti.

Na vrhu federalnog pravosudnog sistema nalazi se Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država koji se sastoji od devet sudija koji se sastaju i zajedno rešavaju predmete. Prema svom slobodnom nahođenju, Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država može rešavati žalbe na odluke federalnog apelacionog suda kao i najvećih državnih sudova ako je žalba vezana za Ustav Sjedinjenih Američkih Država ili federalni zakon.

Organizacija pravosudnog sistema u savezним državama

Organizacija pravosudnog sistema na nivou saveznih država je različita od države do države. Pravosudni sistem svake države je jedinstven, ali postoje i neke zajedničke karakteristike. U većini država postoje sudovi sa ograničenim stepenom nadležnosti kojim predsedava jedan sudija koji vrši pretres sporednih građanskih i krivičnih predmeta. U savezним državama takođe postoje sudovi opšte nadležnosti kojima predsedava jedan sudija. Ovi sudovi opšte nadležnosti često se zovu okružni sudovi ili vrhovni sudovi i na njima se rešavaju ozbiljnije građanske parnice i krivični postupci. U nekim savezним državama postoje specijalizovani sudovi na kojima se rešavaju samo određene vrste slučajeva kao što su saobraćajni prekršaji ili predmeti iz porodičnog prava.

U svim državama postoji sud na vrhu lestvice koji se najčešće zove Vrhovni sud države, a koji ima funkciju apelacionog suda. Mnoge države takođe imaju apelacione okružne sudove koji su drugostepenog karaktera, a na kojima se rešavaju žalbe na odluke suda opšte nadležnosti. Najčešće stranka u postupku ima pravo na podnošenje jedne žalbe.

Sudska administracija

Pravosudni ogranci federalnih i državnih vlasti su različiti od zakonodavnih i izvršnih ogranaka. Da bi se obezbedila nezavisnost pravosuđa, pravosudni ogranci federalnih i državnih organa vlasti kontrolišu sudsku administraciju. Pod sudsku administraciju spadaju rukovođenje sudskim budžetom, donošenje pravila u vezi sudskog postupka na sudu opšte nadležnosti i na apelacionom sudu, revizija vođenja sudskog i disciplinskog postupka, obezbeđenje kontinuiranih programa obrazovanja sudija i proučavanje rada sudova.

U federalnom pravosuđu, Sudska konferencija Sjedinjenih Američkih Država sastavljena od 27 članova (predsednik Vrhovnog suda Sjedinjenih Američkih Država i 26 sudija iz svakog geografskog regiona Sjedinjenih Američkih Država) je nosilac opšeu administrativne odgovornosti za sudove i ima primarno ovlašćenje za određivanje politike rada pravosudnog ogranka vlasti. U radu Sudske konferencije učestvuje i veliki broj veća koja se sastoje od sudija federalnih sudova (a ponekad takođe i sudija i pravnika državnih sudova) koji proučavaju različite delove federalnog pravosudnog sistema i donose svoje preporuke. Važna odgovornost Sudske konferencije je donošenje preporuka u vezi promena proceduralnih normi koje primenjuju svi federalni sudovi.

Kongres je u okviru pravosudnog ogranka formirao tri administrativne agencije. Administrativna služba sudova Sjedinjenih Američkih Država radi na rešavanju svakodnevnih zadataka sudova, uključujući one koje se tiču plata, opreme i nabavke. Federalni pravosudni centar nudi obrazovanje i obučavanje sudija i zaposlenih na sudovima i vrši istraživanja iz područja sudskih aktivnosti i administracije. Savet za kažnjavanje Sjedinjenih Američkih Država radi na izradi savetodavnih smernica za federalne sudije koje trebaju slediti prilikom donošenja presude u krivičnom postupku.

U većini državnih pravosudnih sistema, Vrhovni sud države ima sveukupnu administrativnu vlast nad pravosudnim sistemom. U obavljanju njegovih zadataka pomaže mu administrativna služba. Predsednik Vrhovnog suda države imenuje direktora administrativne službe državnog suda.

Sudije

Predsjednik Sjedinjenih Država imenuje sudije Vrhovnog suda i sudije drugostepenog, okružnog i prvostepenog, oblasnog suda Sjedinjenih Američkih Država ako ih većinskim glasanjem potvrdi Senat Sjedinjenih Američkih Država. Ove sudije vrhovnog i ostalih sudova vrše dužnost "sve dok imaju dobro vladanje" – naime, doživotno. Predsjednici često za sudije imenuju lica koja su članovi iste političke stranke kao i sami oni. Naimenovana lica su često ugledni pravници, profesori prava, sudije nižih federalnih ili državnih sudova. Nakon postavljanja na dužnost, plate ovih sudija više se ne mogu smanjiti. Federalne sudije mogu biti razrešene dužnosti samo pokretanjem procesa opoziva u toku kojeg optužbu protiv sudije podiže Predstavnički dom, a sudi mu Senat. U toku dugogodišnje istorije Sjedinjenih Američkih Država, samo je nekolicina sudija razrešena dužnosti nakon što je utvrđeno da su napravili ozbiljnu povredu ponašanja. Ovakva zaštita omogućava federalnim sudijama da nezavisno donose odluke, bez političkog ili vanjskog pritiska ili mešanja.

Metode biranja državnih sudija su različite od jedne do druge države i često su različite i u okviru same države, što zavisi od vrste suda za koji se biraju. Najčešći sistemi biranja su na osnovu predloga komisije i javnog glasanja. U slučaju da predlog daje komisija, sudije imenuje guverner (vrhovni izvršilac vlasti u državi) koji ih bira sa liste kandidata koje je predložila nezavisna komisija sastavljena od pravnik, zakonodavaca, građana-laika, a ponekad i sudija. U mnogim državama sudije se biraju po sistemu javnog glasanja. Ovakvi izbori mogu biti stranački ili nestranački. Kandidati za imenovanje ili izbor sudije moraju ispuniti određene kvalifikacije, kao što su bavljenje pravnom praksom određeni vremenski period. Uz samo nekoliko izuzetaka, sudije državnih sudova služe dužnost na određeni period koji se može produžiti. U svim državama su na snazi pravila u vezi ponašanja sudija, disciplinskih mera i razrešenja.

I u federalnom i u državnom pravosudnom sistemu, kandidati za sudiju su skoro uvek pravnici koji imaju višegodišnje iskustvo. Za sudije ne postoje posebne obuke ili ispiti. Neke države od sudija traže da pohađaju kontinuirane programe obrazovanja kako

bi bili u toku aktuelnih zakonskih promena. I federalni i državni pravosudni sistemi sudijama nude početne i kontinuirane programe obrazovanja.

Tužioci

Tužioci u federalnom pravosudnom sistemu su u sastavu Ministarstva pravosuđa Sjedinjenih Američkih Država koji predstavlja izvršni ogranak vlasti. Ministra pravosuđa Sjedinjenih Država, koji predsedava Ministarstvom pravosuđa, postavlja predsednik, nakon što Senat potvrdi njegov predlog. Glavni tužioci u federalnim sudskim oblastima zovu se tužioci Sjedinjenih Američkih Država, a takođe ih postavlja Predsjednik, a Senat potvrđuje. Unutar Ministarstva pravosuđa nalazi se Federalni istražni biro (Federal Bureau of Investigation) koji istražuje krivična dela protiv Sjedinjenih Država.

Svaka država takođe ima Ministra pravosuđa u izvršnom ogranku vlasti države. Obično ga biraju građani te države. Takođe postoje i tužioci u različitim regionima u državi koji se zovu državni tužioci ili oblasni tužioci. Ovi tužioci se takođe najčešće biraju.

Advokati

Pravni sistem Sjedinjenih Američkih Država koristi akuzatorni postupak. Advokati su od suštinske važnosti u ovom procesu. Advokati su odgovorni za iznošenje dokaznog materijala i pravnih argumenata svojih klijenata sudu. Na osnovu njihovog predstavljanja slučaja, sudija u pravnom postupku ili porota odlučuje o činjenicama i primenjuje zakon kako bi se odluka donela pre nego što se donese sama presuda.

Ako to žele, pojedinci mogu da sami sebe zastupaju na američkim sudovima, ali često su za uspešno izlaganje slučaja neophodni advokati. Pojedinaac koji sebi ne može da priušti advokata može pokušati da ga dobije preko lokalnog društva za pružanje pravne pomoći. Advokat kojeg odredi sud ili federalni ili državni ured javnog pravobranioca predstavlja lica koja su optužena za krivična dela, a koja sebi ne mogu da priušte advokata.

Američki advokati dobijaju dozvolu za rad od države u kojoj rade. Ne postoji nikakva nacionalna vlast koja advokatima izdaje dozvole za rad. U većini država se od podnosioca molbi očekuje da imaju diplomu pravnika (doktor prava) sa akreditovane škole prava. Američka diploma pravnika se dobija nakon postdiplomskog studija koji traje tri godine. (Normalno je da pre upisa na školu prava pojedinci završe četvorogodišnji fakultet/univerzitet). Takođe, u većini država, od podnosioca zahteva za dobijanje dozvole za bavljenje advokatskim poslom očekuje se da položi advokatski ispit u pismenoj formi i da ispunjavaju standarde o karakternim osobinama advokata. Neke države dozvoljavaju advokatima da postanu članovima advokatske komore na osnovu članstva u advokatskoj komori u nekoj drugoj saveznoj državi. Sve države omogućavaju advokatima iz neke druge savezne države da rade na određenom predmetu pod određenim uslovima. Advokati se mogu baviti bilo kojom pravnom oblasti. Iako ne postoji formalna razlika između pravnih oblasti, postoji dosta neformalne specijalizacije za samo određene oblasti.